

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือนของเกษตรกรชาวไทยภูเขาเผ่าม้งในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง โดยมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกไม้ตัดดอกตลอดจนความคิดเห็นและความต้องการของเกษตรกรในเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการยอมรับการปลูกไม้ตัดดอกของเกษตรกรชาวไทย ภูเขาเผ่าม้งในเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือนในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง ตำบลแม่วีน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 80 ราย ซึ่งเป็นเกษตรกรจำนวนทั้งหมดที่ปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือนกับศูนย์พัฒนาโครงการหลวง โดยแบ่งเป็นเกษตรกรผู้ยอมรับงานส่งเสริมเทคโนโลยีการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือนมาก จำนวน 38 ราย และเป็นเกษตรกรผู้ยอมรับงานส่งเสริมเทคโนโลยีการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือนน้อย จำนวน 42 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เกษตรกร ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนปัญหาอุปสรรค และความต้องการของเกษตรกรส่วนการทดสอบสมมติฐานเนื้อหาหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามโดยใช้ค่าสถิติ ไคสแควร์ (Chi-square test) และค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร

- ศาสนา เกษตรกรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 72.5 และนับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 27.5
- อายุ เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 29 – 43 ปี ร้อยละ 45.0 โดยเกษตรกรที่มีอายุสูงสุด 70 ปี อายุน้อยที่สุด 14 ปี
- สถานภาพการสมรส เกษตรกรส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว ร้อยละ 86.2 และเป็นโสด ร้อยละ 13.8
- ความสามารถในการอ่าน เกษตรกรส่วนใหญ่อ่านหนังสือไม่ได้ ร้อยละ 57.5 อ่านได้คล่อง ร้อยละ 36.3 อ่านได้ปานกลาง ร้อยละ 5.0 และอ่านได้น้อย 25.0

5.1.2 ข้อมูลทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

- ขนาดของพื้นที่ถือครอง เกษตรกรส่วนใหญ่มีขนาดพื้นที่ถือครองน้อยกว่า 10 ไร่ ร้อยละ 76.3 โดยเกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ถือครองสูงสุดคือ 50 ไร่ และต่ำสุด 0.5 ไร่ เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 8.20 ไร่
- ชนิดของพืชที่ปลูกกับโครงการหลวง เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกไม้ตัดดอก ร้อยละ 100.0 รองลงมาคือ พืชผัก ร้อยละ 27.5 และไม้ผล ร้อยละ 25.0
- จำนวนแรงงานด้านการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่มีแรงงานในครอบครัวที่ทำงานด้านการเกษตรได้ 1 – 2 คน ร้อยละ 52.5 เกษตรกรที่มีแรงงานในครอบครัวสูงสุดคือ 9 คน และต่ำสุด 1 คน เกษตรกรมีจำนวนแรงงานโดยเฉลี่ย 2.9 คน
- รายได้จากไม้ตัดดอก เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้จากไม้ตัดดอก 20,001 – 40,000 บาท/ปี ร้อยละ 52.5 เกษตรกรที่มีรายได้จากไม้ตัดดอก สูงสุดคือ 90,000 บาท/ปี รายได้ต่ำสุด 3,000 บาท/ปี และเกษตรกรมีรายได้จากไม้ตัดดอกโดยเฉลี่ย 34,100 บาท/ปี
- รายได้รวมภาคการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้รวมภาคการเกษตร 20,001 – 40,000 บาท/ปี ร้อยละ 45.0 เกษตรกรมีรายได้รวมภาคการเกษตรสูงสุด 137,000 บาท/ปี และต่ำสุด 10,000 บาท/ปี เกษตรกรมีรายได้รวมภาคการเกษตรโดยเฉลี่ย 37,328.75 บาท/ปี
- ภาระหนี้สิน เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สิน ร้อยละ 55.0 และมีหนี้สิน ร้อยละ 45.0
- การเก็บออมเงิน เกษตรกรส่วนใหญ่ ไม่มีเงินออม ร้อยละ 71.3 และมีเงินออม ร้อยละ 28.7

5.1.3 ข้อมูลทางสังคมของเกษตรกร

- ตำแหน่งทางสังคม เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยดำรงตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 81.3 และเคยหรือกำลังดำรงตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 18.7

- การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกไม้ตัดดอก โดยแยกแหล่งข้อมูลข่าวสารเป็น 4 ประเภท

1. โทรทัศน์ ในรอบ 1 เดือน เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกไม้ตัดดอก ร้อยละ 66.3 รองลงมา 1 – 3 ครั้ง ร้อยละ 25.0 และมากกว่า 3 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ 8.8 เกษตรกรที่ได้รับข่าวสารสูงสุด 5 ครั้ง เกษตรกรได้รับข่าวสารทางทีวีโดยเฉลี่ย 0.83 ครั้ง

2. วิทยุ ในรอบ 1 เดือน เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกไม้ตัดดอก ร้อยละ 70.0 รองลงมา 1 – 7 ครั้ง ร้อยละ 23.8 และ 8- 14 ครั้ง ร้อยละ 3.8 และมากกว่า 14 ครั้ง ร้อยละ 2.5 เกษตรกรที่ได้รับข่าวสารสูงสุด 20 ครั้ง และเกษตรกรที่ได้รับข่าวสารสูงสุด 20 ครั้ง และเกษตรกรได้รับข่าวสารทางวิทยุโดยเฉลี่ย 1.56 ครั้ง

3. หอกระจายเสียง ในรอบ 1 เดือน เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รับข่าวสาร ร้อยละ 58.8 รองลงมา 1-9 ครั้ง ร้อยละ 23.8 มากกว่า 18 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ 10.0 และ 10- 18 ครั้ง ร้อยละ 7.5 เกษตรกรที่ได้รับข่าวสารโดยเฉลี่ย 3.39 ครั้ง

4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริม ในรอบ 1 เดือน เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม 1 – 9 ครั้ง ร้อยละ 58.8 รองลงมา ไม่ได้รับข่าวสาร ร้อยละ 27.5 และ 10 – 18 ครั้ง ร้อยละ 11.3 และมากกว่า 18 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ 2.5 เกษตรกรที่ได้รับข่าวสารสูงสุด 25 ครั้ง และเกษตรกรได้รับข่าวสารโดยเฉลี่ย 3.5 ครั้ง

- การติดต่อกับโลกภายนอก ในรอบ 1 เดือน เกษตรกรส่วนใหญ่มีการติดต่อกับโลกภายนอก 11 – 15 ครั้ง ร้อยละ 68.8 เกษตรกรมีการติดต่อกับโลกภายนอกสูงสุด 15 ครั้ง และต่ำสุด 0 ครั้ง เกษตรกรมีการติดต่อโลกภายนอกโดยเฉลี่ย 2.34 ครั้ง

- การได้รับความรู้พิเศษเพิ่มเติม เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รับความรู้พิเศษเพิ่มเติม ร้อยละ 63.75 ได้ไปเยี่ยมชมแปลงสาธิต ร้อยละ 33.75 และได้รับการฝึกอบรม ร้อยละ 17.5

- วิธีการพบปะและขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นฝ่ายไปหาเจ้าหน้าที่โครงการหลวง ร้อยละ 95.0

5.1.4 ความยากง่ายของการใช้เทคโนโลยีการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือน

เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่า การใช้เทคโนโลยีการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือนในด้านการเตรียมปลูก การปลูก การเด็ดยอด การใส่ปุ๋ย การคลุมผ้าดำ การปฏิบัติการเก็บเกี่ยว การปฏิบัติการหลังการเก็บเกี่ยว และการเข้ากำ มี ความง่ายร้อยละ 85.0, 90.0, 76.2, 82.5, 78.8, 88.7, 81.3 และ 83.8 ตามลำดับ

5.1.5 การยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือน

เกษตรกรส่วนใหญ่ยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือนในการปฏิบัติงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ของการปลูกไม้ตัดดอก ซึ่งได้แก่ การเตรียมแปลงปลูก การปลูก การเด็ดยอด การใส่ปุ๋ย การคลุมผ้าดำ การปฏิบัติการเก็บเกี่ยว การปฏิบัติการหลังการเก็บเกี่ยว และการเข้ากำตามวิธีการของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง กล่าวถึงเกษตรกรที่ยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือนมาก ร้อยละ 52.5 ส่วนเกษตรกรที่ยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือนน้อย ร้อยละ 47.5

5.1.6 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

จากการวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือนของเกษตรกรชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง คือ ความยากง่ายของการใช้เทคโนโลยีการปฏิบัติการเก็บเกี่ยว และจำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครอบครัว

(2) ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือนของเกษตรกรชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ได้แก่ ศาสนา อายุ สถานภาพการสมรส ความสามารถในการอ่านตำแหน่งทางสังคม ขนาดของพื้นที่ถือครอง รายได้จากไม้ตัดดอก การรับรู้ข่าวสาร การได้รับความรู้พิเศษเพิ่มเติม การติดต่อกับโลกภายนอก ความคิดเห็นที่มีต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และความยากง่ายของการใช้เทคโนโลยีการปลูกไม้ตัดดอกในด้านการเตรียมการปลูก การปลูก การเด็ดยอด การใส่ปุ๋ย การคลุมผ้าดำ การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และการเข้ากำ

5.1.7 สรุปความคิดเห็น ปัญหาและความต้องการของเกษตรกร

(1) ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวางในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ความสามารถ การรักษาคำมั่นสัญญา ความสนิทสนม และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ อยู่ในระดับพอใช้ โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 2.31

(2) ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องต่างๆ ดังนี้ คือ ปัญหาเรื่องขนาดของพื้นที่โรงเรือน ไม่เพียงพอ ปัญหาเรื่องปุ๋ย และยาฆ่าแมลงมีราคาแพง ปัญหาด้านความรู้เกี่ยวกับการปลูกไม้ตัดดอก ปัญหาเกี่ยวกับการตลาด (ราคา) ปัญหาผลผลิตมีคุณภาพต่ำ และปัญหาการจ่ายเงินตอบแทนผลผลิตมีความล่าช้า คิดเป็นร้อยละ 77.5, 58.75, 66.25, 53.75, 55.0 และ 58.75 ตามลำดับ

(3) ความต้องการของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือนของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง ในด้านต่างๆ ดังนี้ต้องการเพิ่มพื้นที่โรงเรือนในการเพาะปลูก ต้องการต้นพันธุ์ที่ดีมีคุณภาพ ต้องการปุ๋ยและยาฆ่าแมลงที่ดีมีคุณภาพ และราคาไม่แพง ต้องการแหล่งเงินทุนเพื่อใช้ในการดำเนินงาน ต้องการการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการเพาะปลูกไม้ตัดดอก ต้องการให้ตลาดมีการรับซื้อผลผลิตในราคาสูง ต้องการให้เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและติดตามงานอย่างสม่ำเสมอ และต้องการให้เจ้าหน้าที่วางตัวอย่างเป็นกันเองกับเกษตรกร

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือน

(1) จำนวนแรงงานด้านการเกษตร

จากการศึกษาพบว่า จำนวนแรงงานด้านการเกษตรของครัวเรือนมีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือน กล่าวคือเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานในครอบครัว 1 – 2 คน มีการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือนมาก เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีจำนวนแรงงานในครอบครัว 1 – 2 คน ถึงร้อยละ 52.5 และเพียงพอต่อการดูแลโรงเรือนไม้ตัดดอก ซึ่งแต่ละครอบครัวจะได้รับการเช่าจำนวนโรงเรือนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงฯ โดยเฉลี่ยครอบครัวละ 2 โรงเรือน ทำให้โครงการนี้เหมาะสมสำหรับเกษตรกรรายย่อยที่เป็นครอบครัวขนาดเล็ก และการปลูกไม้ตัดดอกยังเป็นการงานที่ต้องการความละเอียดอ่อน

และปราณีตในการดูแลจึงไม่จำเป็นต้องใช้จำนวนคนมากในการปฏิบัติงาน ซึ่งการวิจัยนี้ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ ลีศึก (2538) ที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับระบบเกษตรกรรมผสมผสานบนพื้นที่สูงของชาวเขาเผ่าม้ง บ้านขุนช่างเคี่ยน – ดอยปุย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ในทางบวก ต่อระดับการยอมรับการเกษตรผสมผสานของชาวเขา เผ่าม้ง บ้านขุนช่างเคี่ยน-ดอยปุยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(2) ความยากง่ายของการใช้เทคโนโลยีการเก็บเกี่ยว

จากการศึกษาพบว่า ความยากง่ายของการใช้เทคโนโลยีการปฏิบัติการเก็บเกี่ยวมีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียน จากผลการศึกษาเกษตรกร ร้อยละ 88.75 เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีการปฏิบัติการเก็บเกี่ยวมีความง่าย อาจเนื่องจากว่าเกษตรกรมีความชำนาญในการเก็บเกี่ยวผลผลิตซึ่งสามารถดูได้ง่ายว่าไม้ดอกช่อใดบานจนสามารถตัดดอกได้ และการที่เทคโนโลยีมีความไม่ยุ่งยากซับซ้อนจะทำให้เกษตรกรเกิดการยอมรับได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อลงกรณ์ (2534) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีของชาวบ้านในหมู่บ้านเทคโนโลยี ศึกษาโครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชนบทในหมู่บ้านเทคโนโลยีของกระทรวงวิทยาศาสตร์และการพลังงาน พบว่าคุณลักษณะทางเทคโนโลยีด้านความยุ่งยากซับซ้อนมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีของชาวบ้านในหมู่บ้านเทคโนโลยีของกระทรวงวิทยาศาสตร์และการพลังงาน

5.2.2 ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียน

(1) ศาสนา

จากการศึกษาพบว่าศาสนาของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งที่นับถือศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์มีวัฒนธรรม การเป็นอยู่ที่ไม่แตกต่างกันมากนัก และไม่เป็นการผิดหลักเกณฑ์หรือความเชื่อทางศาสนาในการประกอบอาชีพ จึงไม่ทำให้อิทธิพลทางศาสนามีผลต่อการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียน

(2) อายุ

จากการศึกษาพบว่า อายุของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียน กล่าวคือ เกษตรกรที่มีอายุน้อยไม่มีผลต่อการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอก อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมในชุมชนของเกษตรกรมีทางเลือกในการ

ประกอบอาชีพน้อย และสังคมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเกษตรกรที่อายุน้อยก็ได้รับประสบการณ์ในการประกอบอาชีพการปลูกไม้ตัดดอก มาจากรุ่นพ่อ แม่ จึงทำให้แนวความคิดในการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ แสงอรุณ (2537) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้สารจากสะเดา ควบคุมแมลงศัตรูพืชของเกษตรกร จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าเกษตรกรที่มีอายุแตกต่างกัน แต่ก็ได้ทำให้ระดับการยอมรับการใช้สารสะเดาควบคุมแมลงศัตรูพืชแตกต่างกัน

(3) สถานภาพการสมรส

จากการศึกษาพบว่าสถานภาพการสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือน โดยเฉลี่ยรายละเอียด 2 โรง จึงทำให้เกษตรกรที่เป็นโสดไม่ต้องการแรงงานช่วยมากนักในการทำงาน และสามารถปฏิบัติได้คนเดียว จึงทำให้ความแตกต่างของสถานภาพการสมรสไม่มีผลต่อการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือน ซึ่งสอดคล้องกับ วิชนาศ (2541) ที่ศึกษาเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกไม้ผลเขตหนาวของเกษตรกรในเขตส่งเสริมของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ พบว่า สถานภาพการสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้เทคโนโลยีการปลูก ไม้ผลเขตหนาว

(4) ความสามารถในการอ่าน

จากการศึกษาพบว่า ความสามารถในการอ่านของเกษตรกรไม่มีผลต่อการยอมรับงานส่งเสริมในการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือน ถึงแม้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จะไม่สามารถอ่านหนังสือได้แต่จากประสบการณ์ในการปลูกไม้ตัดดอก และซักถามปัญหาจากเจ้าหน้าที่ จึงทำให้เกษตรกรเกิดการยอมรับไม่แตกต่างกับกลุ่มเกษตรกรที่อ่านหนังสือได้ ดังนั้น ปัจจัยทางด้านความสามารถในการอ่านของเกษตรกรที่ต่างกันจึงไม่มีผลต่อการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิวัฒน์ (2541) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง การยอมรับการปลูกพืชทดแทนฝิ่นของชาวเขา เผ่าม้ง หมู่บ้านหนองหอยเก่า ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าระดับการอ่านออกเขียนได้ของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกพืชทดแทนฝิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

(5) ตำแหน่งทางสังคม

จากการศึกษาพบว่าตำแหน่งทางสังคมของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรือน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่ไม่มี

ตำแหน่งทางสังคม กับเกษตรกรที่มีตำแหน่งทางสังคมมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ไม่แตกต่างกันมากนัก จึงทำให้ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ คุณเดี๋ยว (2536) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่าลักษณะความเป็นผู้นำสมาชิกกลุ่มไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเยาวชนเกษตรกรในจังหวัดปราจีนบุรี

(6) ขนาดของพื้นที่ถือครอง

จากการศึกษาพบว่า ขนาดของพื้นที่ถือครองของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่าเกษตรกรแต่ละรายอาจมีพื้นที่ครอบครองต่างกัน แต่พื้นที่ใช้ปลูกไม้ตัดดอกต้องเช่าเป็นโรงเรียนจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง ซึ่งจะได้รับสิทธิเช่าโดยเฉลี่ยรายละ 2 ไร่ จึงทำให้ ขนาดของพื้นที่ถือครองไม่มีผลต่อการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ เกษม (2537) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับคำแนะนำการปลูกเสาวรสของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่พบว่าลักษณะการถือครองพื้นที่ไม่มีผลต่อการยอมรับคำแนะนำการปลูกเสาวรสของเกษตรกร

(7) รายได้จากไม้ตัดดอก

จากการศึกษาพบว่า รายได้จากไม้ตัดดอกไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียน จากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรยังไม่ค่อยพอใจกับรายได้จากการจำหน่ายไม้ตัดดอกมากนัก คงเป็นเพราะไม้ตัดดอกบางรุ่นคุณภาพต่ำทำให้เกิดรายได้น้อย จึงไม่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกษม (2537) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกเสาวรส ของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ารายได้นอกภาคเกษตรและในภาคเกษตรของเกษตรกร ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับคำแนะนำการปลูกเสาวรส ถึงแม้ว่ารายได้ของเกษตรกรจะมีความแตกต่างกันมากก็ตาม แต่ก็ไม่ทำให้การยอมรับคำแนะนำการปลูกเสาวรสแตกต่างกัน

(8) การรับรู้ข่าวสาร

จากการศึกษาพบว่า การรับรู้ข่าวสารไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรมีวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการปลูกไม้ตัดดอกที่ไม่แตกต่างกันมากนัก จึงทำให้เกษตรกรที่ไม่ได้รับข่าวสาร และ

เกษตรกรที่ได้รับข่าวสารเกิดการยอมรับที่ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารจึงไม่มีผลต่อการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอก ซึ่งงานวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปฏิมา (2543) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสนของเกษตรกรรายย่อยในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครพนม พบว่าการได้รับข่าวสารไม่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการเลี้ยงโคเนื้อพันธุ์กำแพงแสน

(9) การได้รับความรู้พิเศษเพิ่มเติม

จากการศึกษาพบว่า การได้รับความรู้พิเศษเพิ่มเติม ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะเกษตรกรได้รับความรู้พิเศษเพิ่มเติมในรอบปี อาจได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกไม้ตัดดอกที่คล้ายกัน แนวการปฏิบัติเดิม ทำให้ไม่เกิดความแตกต่างในการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอก ซึ่งงานวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เลอภพ (2532) ได้รายงานว่าการเคยเข้ารับการฝึกอบรมไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับคำแนะนำวิธีการปฏิบัติการปลูกกาแฟ

(10) การติดต่อกับโลกภายนอก

จากการศึกษาพบว่า การติดต่อกับโลกภายนอกไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียนอาจเป็นเพราะการที่เกษตรกรเดินทางไปติดต่อกับชุมชนภายนอกเป็นการติดต่อเพื่อซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคไม่ได้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การปลูกไม้ตัดดอกจึงทำให้การติดต่อกับโลกภายนอกไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอก ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิมเนส (2541) จากการ ศึกษาพบว่า การได้เดินทางเข้าไปติดต่อในตัวเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้เทคโนโลยีการปลูกไม้ผลเขตหนาว

(11) ความคิดเห็นที่มีต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียน

จากผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นที่มีต่อเจ้าหน้าที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการที่เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อพนักงานส่งเสริมโดยรวมแล้วอยู่ในระดับพอใช้ ได้แก่ด้าน ความรู้ความสามารถ การรักษาคำมั่นสัญญา และความรับผิดชอบ ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อการยอมรับงานส่งเสริม

(12) ความยากง่ายของการใช้เทคโนโลยีการปลูกไม้ตัดดอก

จากผลการศึกษาพบว่า ความยากง่ายของการใช้เทคโนโลยีในด้านการเตรียมการปลูก การปลูก การเค็ดยอด การใส่ปุ๋ย การคลุมผ้าดำ การปฏิบัติการหลังการเก็บเกี่ยว และการเข้ากำ ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ วิมเนส (2541:81) ที่ศึกษาเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกไม้ผลเขตหนาวของเกษตรกรในเขตส่งเสริมของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ ซึ่งพบว่า ความยากง่ายของเทคโนโลยีการปลูกไม้ผลเขตหนาวไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้เทคโนโลยีการปลูกไม้ผลเขตหนาว

5.3 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะข้อคิดเห็นบางประการเพื่อเป็นประโยชน์ต่องานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียน ดังต่อไปนี้

5.3.1 จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าจำนวนแรงงานในครัวเรือนมีความสัมพันธ์ผกผันกับการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียนของเกษตรกร เพราะเกษตรกรแต่ละรายจะได้รับสิทธิ์ในการเช่าพื้นที่โรงเรียนได้รายละไม่เกิน 2 ไร่ เป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกษตรกรไม่ต้องการจำนวนแรงงานช่วยงานด้านการเกษตรมาก แต่จากการสอบถามจากเกษตรกรโดยส่วนใหญ่แล้วมีความต้องการที่จะเพิ่มพื้นที่โรงเรียนมากกว่า 2 ไร่ เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ทางโครงการหลวงเองน่าจะหาตลาดรองรับผลผลิตเพื่อที่จะขยายกำลังการผลิตเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรสามารถเพิ่มจำนวนโรงเรียนที่ใช้ในการเพาะปลูกได้มากขึ้น รวมทั้งรายได้จากการเพาะปลูกที่จะมากขึ้นตามไปด้วย

5.3.2 จากการศึกษาวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่รู้ถึงสถานะค่าใช้จ่ายของตนเองในส่วนที่เป็นต้นทุนการผลิตไม่ว่าจะเป็นค่าเช่าโรงเรียน ค่าต้นทุน รวบรวมทั้งค่าไฟฟ้า และปัจจัยต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิต ซึ่งทางศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เหล่านี้ให้ก่อน และจะมีการหักคืน 50% ของรายได้จากการขายผลผลิต ทางศูนย์พัฒนาโครงการหลวงน่าจะมีการชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ ของค่าใช้จ่าย และการหักต้นทุนให้เกษตรกรเข้าใจเพื่อที่จะได้ทราบถึงรายได้ที่แท้จริงของตนเอง และจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรในการดูแลเอาใจใส่ และวางแผนการผลิตครั้งต่อไป

5.3.3 เนื่องจากเกษตรกร เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีการปฏิบัติกรเก็บเกี่ยวมีความง่าย และมีผลต่อการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอก อาจเป็นเพราะเกษตรกรมีความเข้าใจในขั้นตอนการเก็บเกี่ยวเป็นอย่างดี และเห็นว่าการปฏิบัติตามเทคโนโลยีการเก็บเกี่ยวของโครงการหลวง จะได้ผลผลิตดี ดังนั้นในการเก็บเกี่ยวครั้งต่อไปควรรหาเทคโนโลยีหรือปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรสามารถเข้าใจได้ง่าย และไม่ยุ่งยากอีกทั้งยังได้ผลผลิตดี เพื่อใช้ในการส่งเสริมเกษตรกรรุ่นต่อไป

5.3.4 ในด้านความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริมนั้นยังอยู่ในระดับแคบพอใช้ ซึ่งได้แก่ ความรู้ความสามารถ การรักษาคำมั่นสัญญา และความรับผิดชอบ ซึ่งโดยรวมแล้วเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมรักษาคำพูดที่ให้ไว้กับเกษตรกร และอยากให้เพิ่มความรับผิดชอบในการดูแลติดตามงานของเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ ทางศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเองน่าจะพิจารณาถึงข้อความคิดเห็นของเกษตรกรต่าง ๆ เหล่านี้แล้วหาทางแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.4.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยกับเกษตรกรกลุ่มผู้ปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียน ในความรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบ ถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อ การยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียน และในการการวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรเป้าหมายแบบเจาะจง โดยใช้เกษตรกรชาวไทยภูเขาเผ่าม้งที่ปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียนกับศูนย์พัฒนาโครงการหลวงขุนวาง ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 80 ราย ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มจำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยให้มากกว่าการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้งานวิจัยมีความเที่ยงตรงน่าเชื่อถือ และสามารถเป็นตัวแทนของประชากรที่ปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียนกับศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทั้งหมด เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการยอมรับงานส่งเสริมของโครงการหลวงในภาพรวมได้ดียิ่งขึ้น

5.4.2 ควรศึกษาข้อมูลของเกษตรกรเพิ่มเติม ได้แก่ ประสบการณ์ในการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียน และความคิดเห็นของเกษตรกรต่อวิธีการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมให้ปฏิบัติในการเพาะปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียน เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่สนับสนุนหรือคัดค้านการยอมรับงานส่งเสริมการปลูกไม้ตัดดอกในโรงเรียน

5.4.3 ควรศึกษาถึงผลของการใช้สารเคมีที่ใช้ในการปลูกไม้ตัดดอกที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติในบริเวณของพื้นที่ที่มีการปลูกไม้ตัดดอก